

ZAGO FERUCCIO, CONSIGLIO DEI DIECI

*Deliberazioni miste - Registri I-II (1310-1325),
Fonti per la storia di Venezia. Sez. I. - Archivi Pubblici,
Venezia 1962, str. I-XIX, 1-271.*

U izdanju Comitato per la pubblicazione delle fonti relative alla storia di Venezia, koji su osnovali neki historiografi u Veneciji, videći da stare institucije, koje su prije vodile o tom brigu, to više ne rade, izašlo je i ovo djelo odličnoga mletačkog arhiviste Ferruccia Zago. Vijeće desetorice u Veneciji (Consiglio dei Dieci), bilo je kroz nekoliko stotina godina postojanja Mletačke republike ne samo čuvar državne sigurnosti, nego i strah i trepet za sve one, koji su protiv te sigurnosti kušali da nešto poduzmu. To je vijeće uživalo kroz stoljeća ne samo u Veneciji, nego i u cijelom političkom svijetu vrlo čudan glas. Bojali su ga se u Veneciji, bojali u njejoj cijeloj državi, možda daleko više od onoga, što je trebalo. Ono se smatralo kao centar, kamo su pristizale sve prijave, potpisane i anonimne, i kao glavni faktor, koji je dirigirao najopasnije mjere, kojima je trebalo zaštititi državne interese, kod kuće i na strani.

Kada je god. 1884 izašla u Petrogradu knjiga Vladimira Lamanskoga »Secrets d'état de Venise«, koja je knjiga odobrena od Vijeća historijsko-filološkog fakulteta sveučilišta u Petrogradu, a štampana u štampariji carske akademije nauka, to je uvjerenje dobilo i svoju ozbiljnu dokumentarnu potvrdu. Ali je istovremeno i pokazano, da Vijeće desetorice nije bilo, barem u vrijeme koje ovi dokumenti obuhvataju, t. j. od 1415 do 1572 godine neko stranačko tijelo, koje je štitilo samo svoje staleške interese, nego i interese države.

Međutim je bilo vrlo mnogo knjiga i literarnih sastava, koji su prikazivali Vijeće desetorice kao doista jedno veliko strašilo na čelu cjelokupnog i javnog i privatnog života građana Venecije i Mletačke države uopće. Ono je tako i steklo rđav glas.

Ja sam imao mnogo puta prilike da se, radeći na historiji naših gradova i zemalja pod Venecijom uvjerim u veliku ozbiljnost i solidnost rada Vijeća Desetorice. Najnoviji rad o tom vijeću, koji je publicirao ZAGO, u tom me je mom uvjerenju učvrstio.

Vijeće Desetorice obično pisano »Consiglio dei X«, osnovano je poslije ustanka Tiepolo-Querini (15. juna 1310.), odmah nakon svladanog ustanka 10. jula 1310 g. Međutim do njegova osnivanja nije naglo došlo, i njemu su prethodile druge, slične institucije koje ipak nisu uspjele da spriječe spomenuti ustanak. Vijeće X-orice osnovano je da čuva državnu sigurnost, u najširem značenju te riječi. Od toga vremena dalje, sve do propasti Mletačke republike vijeće X-orice stalno postoji.

Prof. Zago iznosi u svom djelu najstarije dokumente ovoga vijeća, prema originalnim zapisima od god. 1313 do 1325.

Nama su neki od tih zapisa poznati iz publikacije, koju ju Jugoslaven-ska akademija znanosti i umjetnosti objavila u svom prvom svesku »Listine o odnošajih između Južnoga Slavenstva i Mletačke republike«, skupio Šime Ljubić, knjiga I, Zagreb 1868. Tako su nam poznati dokumenti br. 112 (str. 56) v. Listine I. str. 308, br. 260 (str. 100), v. Listine I. str. 326, 327, br. 315 (str. 117) v. Listine I. 344, i dr. Nema u Listinama dokumenata br. 276 (str. 105), 291 (str. 109), br. 307 (str. 114, 115) i br. 536 (str. 191).

Rad prof. Ferruccia Zago je vrlo vrijedan doprinos historiografiji Venecije, a značajan je i za našu historiju. Nema sumnje da će ovo odlično naučna djelo biti od najveće koristi za poznavanje historije Venecije uopće, a odnoea između Venecije i naših krajeva napose.